

Currículo da Educación Secundaria para persoas adultas

Ámbito Social

Índice

2. Anexo IB. Currículo do ámbito.....	2
2.2 Ámbito Social.....	2
2.2.1 Introducción.....	2
2.2.2 Obxectivos.....	4
2.2.3 Criterios de avaliación e contidos.....	7
Módulo I.....	7
Módulo II.....	9
Módulo III.....	12
Módulo IV.....	14
2.2.4 Orientacións pedagóxicas.....	17

---

2. Anexo IB. Currículo do ámbito

2.2 Ámbito Social

2.2.1 Introducción

A rápida evolución das sociedades actuais e as súas múltiples interconexións esixen o desenvolvemento das competencias necesarias que axudan aos individuos a practicar unha cidadanía independente, activa e comprometida coa realidade contemporánea. O eixe do currículo do ámbito Social aborda de maneira directa as dimensións comunicativas, interculturais, cidadás e cívicas necesarias para desenvolver esa cidadanía. Tamén vai contribuír ao entendemento e ao coñecemento do espazo onde se desenvolven as sociedades e á comprensión da organización e funcionamento destas ao longo do tempo. Así mesmo, este ámbito vai favorecer que o alumnado saiba enfrontarse ás diferentes situacións que se lle presenten no mundo social e laboral seguindo os valores de tolerancia e respecto propios para unha vida en comunidade. A educación en valores cívicos e éticos constitúe polo dito un requisito necesario para o exercicio dunha cidadanía responsable, libre, reflexiva, crítica e con autonomía moral e criterio para aplicar unhas normas e valores que rexen unha convivencia nunha sociedade libre, plural, xusta e pacífica.

Este ámbito procura, ademais, que o alumnado desenvolva mellor as súas habilidades para acceder e seleccionar a información pois comprende aspectos relacionados coas destrezas básicas para a súa busca e selección como medio para adquirir novos coñecementos, favorecendo así a consecución das ferramentas necesarias para afrontar a manipulación e a desinformación e, ao mesmo tempo, abordar a información e a comunicación cunha perspectiva crítica e adecuada ás súas propias necesidades. Neste sentido, as ferramentas dixitais teñen un potencial indispensable para a aprendizaxe, a ensinanza e a avaliación do ámbito; por iso o desenvolvemento do pensamento crítico, a alfabetización informacional e o uso adecuado, seguro, ético e responsable das tecnoloxías da información e da comunicación supoñen un elemento de aprendizaxe sumamente relevante.

Os obxectivos deste ámbito supoñen unha progresión con respecto aos adquiridos polo alumnado durante os anos de escolarización previa, que serán o punto de partida para esta nova etapa en que se deberán ter en conta tanto as súas características específicas como os seus repertorios e experiencias, co fin de garantir a súa inclusión social e, posteriormente, a súa inserción no mundo laboral, a poder ser, de maiores perspectivas e expectativas. Por outra banda, os obxectivos do ámbito, relacionados cos descritores das distintas competencias clave do perfil de saída e cos retos do século XXI, vai permitirlle asumir responsablemente os seus deberes e coñecer e

exercer os seus dereitos a partir do autocoñecemento e da autonomía moral. Posibilitalle, ademais, levar a cabo unha convivencia comprometida eticamente cos valores democráticos e ecosociais da aprendizaxe, comprender a orixe e a evolución das sociedades, a construción europea, os valores democráticos e a cidadanía activa afianzando os seus valores éticos e cívicos e valorando a vida comunitaria interconectada, ecodependente e regulada; en definitiva, unha convivencia respectuosa e comprometida co ben común e cunhas formas de vida sustentables.

Os criterios de avaliación do ámbito Social guían o proceso de ensinanza-aprendizaxe e determinan o grao de consecución dos obxectivos e das competencias polo que se presentan vinculados a eles. Na súa formulación competencial enuncian o proceso ou capacidade que o alumnado debe adquirir xunto co contexto ou modo de aplicación. O establecemento dos criterios de avaliación vén determinado de maneira gradual e deberá garantir sempre a adecuación ás experiencias do alumnado, así como ás súas circunstancias e características específicas.

Pola súa banda, os contidos aglutinan os coñecementos (saber), as destrezas (saber facer) e as actitudes (saber ser) necesarios para o logro dos obxectivos deste ámbito e favorecen a avaliación das aprendizaxes a través dos criterios de avaliación. Comprende esta área o pensamento xeográfico entendido como un conxunto de habilidades para comprender o espazo e entender as razóns que configuran o territorio e o deber de actuar para a consecución dun equilibrio ambiental e sustentable; o pensamento histórico que permite comprender os acontecementos, as súas causas e consecuencias e relacionalos co presente permitindo que o alumnado poida tomar decisións futuras como cidadás e cidadáns autónomos e con espírito crítico. O pensamento ético e de valores contribuirá a adoptar actitudes e comportamentos coherentes como un ben persoal e social.

Polo tanto, abarcan os saberes que é necesario mobilizar para o desenvolvemento do pensamento histórico, do coñecemento xeográfico e da contorna, da sociedade, da xustiza, da sustentabilidade e do benestar, da comprensión e da integración europea e dos valores democráticos co fin de permitir que o alumnado poida asumir responsabilidades, tomar decisións e exercer unha cidadanía activa, comprometida e responsable. Así mesmo, abórdanse contidos para traballar a educación en valores como o autocoñecemento, a autonomía moral e ética, a responsabilidade social e co medio ambiente, a valoración do patrimonio, a defensa da igualdade real entre homes e mulleres así como a loita contra calquera tipo de discriminación e o sentido da xustiza e do civismo para unha vida en harmonía coa sociedade.

Por conseguinte, os criterios de avaliación e os contidos do ámbito distribúense en tres bloques. O bloque de «Retos do mundo actual xustiza, ética ambiental e sustentabilidade» contribúe a que en todos os cursos se preste especial atención aos desafíos e problemas do presente da contorna local e global, destinado a espertar no alumnado unha mirada crítica e responsable sobre a interacción co medio social e natural. Deste xeito perséguese unha comprensión básica daquelas relacións de interdependencia, interconexión e ecodependencia que determinan a interacción entre as nosas formas de vida e o medio social e natural. Esa tarefa comprensiva é o requisito para emprender o debate ético ao redor dos grandes problemas ecosociais que marcan a axenda mundial (a degradación do planeta, o cambio climático, a perda de biodiversidade, etc.) así como daqueles obxectivos, alternativas e hábitos de coexistencia

sustentable que poidan asegurar a perduración dunha vida humana digna e xusta en harmonía coa contorna material, social e persoal.

O bloque «Sociedades, territorios e democracia» está orientado ao coñecemento do medio xeográfico e da evolución histórica da civilización chegando a comprender que o pasado marca o presente e tamén se proxecta no futuro. Tamén invita ao alumnado a unha investigación sobre aquilo que constitúe natureza como persoa e a afrontar cuestións éticas de relevancia como as referidas á autonomía e heteronomía moral, a vontade e a construción do xuízo moral. Incide en que o alumnado comprenda a raíz social e cultural da súa propia identidade, recoñecendo así o poder condicionante das estruturas sociais ás que pertencen.

O terceiro bloque, «Autonomía moral, compromiso cívico e global», subliña a importancia da responsabilidade cidadá e dos retos do futuro. Para iso terá que comprender certas nocións políticas fundamentais, identificar e valorar os principios, procedementos e institucións que constitúen o noso marco democrático de convivencia e abordar os problemas éticos máis urxentes como os dereitos humanos, a desigualdade, a xustiza global, o compromiso ético coa sustentabilidade e coidado do planeta, a igualdade de xénero, respecto polas minorías, fenómeno migratorio, crise climática, bioética fomento da paz, etc.

2.2.2 Obxectivos

Obxectivos do ámbito
<p>OBX1. Identificar e comprender o proceso histórico da Humanidade identificando as causas e consecuencias dos cambios producidos, relacionándoos cos problemas ecosociais e valores presentes para realizar propostas que contribúan a respectar os sentimentos de pertenza, o benestar futuro e o patrimonio histórico así coma o compromiso co logro de formas de vida sustentables mostrando unha adecuada estima de si mesmo e da contorna.</p>
<ul style="list-style-type: none">
• Neste obxectivo abórdanse as distintas etapas históricas de forma que o alumnado poida comprender as permanencias e os cambios, a través da contextualización dos fenómenos que se foron producindo e as respostas que se deron en cada momento da historia ata o presente. Permitirá que o alumnado poida asumir os seus dereitos e responsabilidades, contribuír ao benestar futuro e ao desenvolvemento sustentable en base á solidariedade, á interculturalidade, ao respecto polas minorías e á efectiva igualdade e corresponsabilidade entre homes e mulleres.
• Para a adquisición deste obxectivo será necesaria a aplicación das estratexias e métodos propios das ciencias sociais que permitan dar resposta ás principais cuestións xeográficas e históricas que deron lugar á realidade en que vivimos. Entender a natureza interconectada e inter e ecodpendente das accións humanas así coma a orixe e a evolución das relacións sociais, económicas, culturais e políticas, identificando as causas e as consecuencias dos cambios que se foron producindo ao longo do tempo e do espazo, constitúe a base para comprender o mundo actual coma paso previo ao compromiso ético coa sustentabilidade e o coidado do planeta. Este obxectivo atende aos procesos de identificación colectiva, co fin de alcanzar a comprensión dos distintos elementos que contribuíron á súa construción e evolución, tales como o territorio, a historia, a arte, a lingua e a cultura, a memoria democrática, o voluntariado o asociacionismo así como a importancia social dos impostos e da contribución do estado ao fomento da paz e á cooperación internacional.
• Persegue, así mesmo, a comprensión dos mecanismos sociais e emocionais que levan a xerar diferentes sentimentos de pertenza ao longo da historia, respectalos nas súas manifestacións e valorar a importancia que teñen as súas múltiples expresións culturais e artísticas, como parte que son do rico acervo común. Así, recoñecer o significado histórico e simbólico do patrimonio material e inmaterial, e impulsar accións tendentes á súa conservación, promoción e posta en valor como recurso colectivo para o desenvolvemento dos nosos pobos resultan procesos fundamentais para que se tome conciencia

da súa importancia. Ademais o obxectivo é que o alumnado poida aprender a recoñecer, avaliar e xestionar as súas propias emocións así coma comprender e respectar aos demais.

OBX2. Comprender as orixes e a evolución dos procesos de integración europea e a súa relevancia no presente e no futuro da sociedade española, destacando a contribución do Estado e as súas institucións para promover unha convivencia en paz, valorar os dereitos humanos, a cooperación internacional, a cohesión social e a solidariedade territorial.

- A globalización fai difícil concibir a vida dunha sociedade allea ao contacto e á interacción con outros pobos. Para poder entender a historia dun país é necesario situalo no escenario dos grandes fluxos de difusión cultural e técnica e no contexto das relacións políticas e da economía internacional. A integración de España no espazo europeo supón un elemento imprescindible para entender a política, a sociedade e a cultura do noso país—facilitando a mobilidade segura, saudable e sustentable dos cidadáns entre os Estados membros.

- O alumnado debe ser capaz de valorar o papel que desempeñou España nas redes de intercambio europeas e que implicacións ten no presente e no futuro da sociedade española o feito de formar parte da Unión. As actividades encamiñadas á adquisición deste obxectivo deberían promover o interese do alumnado pola realidade internacional e os problemas e retos que formula o mundo en que vivimos e, en concreto, no ámbito europeo, para poder entender e asumir o compromiso colectivo de formar parte dunha sociedade globalizada que esixe un compromiso ético coa sustentabilidade e o coidado do planeta.

- Os sentimentos de identidade deben valorarse desde as súas diferentes escalas e en relación coas súas consecuencias, tomando conciencia dos conflitos que nalgúns casos contribuíron a ocasionar e da necesidade de recoñecer o sufrimento das vítimas da violencia e do terrorismo. A seguridade integral, garantida por institucións e entidades, constitúe a base da convivencia na nosa sociedade e do exercicio da cidadanía. No mundo global de hoxe, a seguridade debe concibirse dun modo xeral, así como tamén no contexto das relacións e interaccións con outros pobos. De especial relevancia resulta integrar principios de cohesión e solidariedade territorial, así como concibir a nosa presenza no mundo desde un compromiso fraternal e universal que transcenda as fronteiras, asumindo os valores do europeísmo e os principios que emanan da Declaración Universal dos Dereitos Humanos. É importante que o alumnado entenda a multiculturalidade como o froito de procesos históricos de contacto e interrelación entre distintos pobos e culturas e, máis recentemente, do acelerado proceso de globalización. De aí que resulten necesarios o coñecemento e a valoración dos distintos movementos que foron xurdindo para a defensa dos dereitos e liberdades de colectivos especialmente discriminados e, de maneira referencial, do feminismo.

OBX3. Valorar os principios básicos do sistema democrático e os principios constitucionais que rexen a vida en comunidade, analizando de forma crítica as formulacións históricas e xeográficas, as institucións e as diferentes organizacións políticas e económicas para adecuar o comportamento propio ao cumprimento dos devanditos principios.

- Mediante este obxectivo preténdese acadar o coñecemento e a comprensión dos principios, valores e fundamentos que conforman o noso modelo de convivencia e que están recollidos na Constitución española e plasmados no Estatuto de autonomía de Galicia, garantindo o exercicio das nosas liberdades e dereitos, e promovendo a responsabilidade civil, a iniciativa cidadá, a cohesión social, o cumprimento efectivo dos dereitos e liberdades e a asunción dos deberes cívicos.

- A Constitución é a norma suprema que recolle os principios e fundamentos que conforman o modelo de convivencia no territorio español. Promove a responsabilidade civil, a iniciativa cidadá, o compromiso social e o traballo en favor de movementos e accións que contribúan á cohesión social e ao cumprimento efectivo dos dereitos e liberdades tanto en España como no resto do mundo. É produto tanto do período de transición á democracia como dos distintos movementos, accións e acontecementos que, ao longo da historia, afianzaron as ideas e valores que conforman o noso actual sistema democrático. Supón, polo tanto, o recoñecemento da memoria democrática e a análise dos distintos momentos históricos que a conforman, en especial, a perda das liberdades e dereitos tras o golpe de Estado de 1936.

- A Constitución, ademais, establece os principios básicos do sistema democrático español e garante a soberanía nacional que necesita do exercicio dunha cidadanía activa e crítica, pois implica que todos os cidadáns son titulares do poder público de que derivan os poderes lexislativo, executivo e xudicial. Por

iso, é necesario que o alumnado sexa consciente dos seus dereitos e dos seus deberes en canto cidadáns, e poida adecuar o seu comportamento ao cumprimento dos principios democráticos e constitucionais. A adquisición deste obxectivo garante que o alumnado sexa capaz de actuar exercendo unha cidadanía responsable e participando plenamente da vida social, política e cívica.

OBX4. Seleccionar e contrastar información sobre temas relevantes do presente e do pasado procedente de diferentes fontes, de maneira progresivamente autónoma e crítica para avaliar a súa fiabilidade evitando os riscos de manipulación e desinformación e elaborar e expresar os contidos en varios formatos.

- O acceso á información non garante por si mesmo o coñecemento, entendido como principio estruturador da sociedade moderna e ferramenta esencial para facer fronte aos retos do século XXI. Por iso, é imprescindible que o alumnado adquira habilidades e destrezas para transformar a información en coñecemento, identificándoa, xestionándoa, avaliándoa e comunicándoa. É necesario adoptar un punto de vista crítico e persoal e evidenciar unha actitude ética e responsable coa propiedade intelectual e coa identidade dixital.

- Débese procurar que o alumnado, individualmente ou de forma cooperativa, consulte fontes de información variadas en contextos sociais ou académicos para a realización de esquemas, traballos, ou proxectos de investigación que deben tender á abordaxe progresivamente autónoma da súa planificación e do respecto ás convencións establecidas na presentación das producións propias con que se divulga o coñecemento adquirido: organización en epígrafes; procedementos de cita, notas, bibliografía e webgrafía; combinación axustada de diferentes códigos comunicativos nas mensaxes multimodais... É imprescindible tamén o desenvolvemento da creatividade e a adecuación ao contexto na difusión da súa nova aprendizaxe. A biblioteca escolar, entendida como un espazo creativo de aprendizaxe, será un contorno ideal para acadar este obxectivo.

OBX5. Inquirir e investigar canto se refire á identidade humana e a cuestións éticas relativas ao propio proxecto vital, xerando unha actitude reflexiva respecto diso para promover o autoconhecimento e a elaboración de formulacións e xuízos morais de maneira autónoma e razoada.

- O propósito fundamental desta tarefa é que o alumnado tome consciencia das calidades e dimensións que caracterizan o ser humano como ser dotado de racionalidade, volición e afectos de acordo coa súa natureza e coas circunstancias sociais, históricas e culturais que a posibilitan e condicionan. O obxectivo último é que o alumnado aprenda a construír libre e criticamente desde o coñecemento e autoconhecimento e o uso adecuado dos conceptos e procedementos fundamentais do saber ético, aqueles xuízos de valor dos que depende o seu proxecto vital e o logro dos seus propósitos persoais e profesionais desexables e dignos.

OBX6. Tomar conciencia do papel dos ciclos demográficos, do ciclo vital, dos estilos de vida e das relacións interxeracionais e de dependencia na sociedade actual e a súa evolución no tempo, interactuando de acordo con normas e valores cívicos e éticos para promover unha convivencia pacífica, respectuosa, democrática e comprometida co ben común.

- Vivir en sociedade, interactuar coa contorna e comprender as relacións que establecemos e as normas de funcionamento que as rexen resultan esenciais para que o alumnado poida asumir os seus dereitos e responsabilidades e poida contribuír ao benestar futuro e ao desenvolvemento sustentable.

- A adopción de normas e valores cívicos e éticos supón, en primeiro lugar, o recoñecemento da nosa natureza histórica e social, así como unha reflexión arredor da natureza do ético e do político mesmo. En segundo lugar, cómpre atender á condición das alumnas e alumnos como cidadás e cidadáns dun Estado democrático social e de dereito, integrado no proxecto comunitario europeo e comprometido con principios e valores constitucionais, así como co referente moral que son os dereitos humanos. Este coñecemento crítico do seu contexto social e político promoverá no alumnado unha adecuada consciencia da relevancia do seu papel para afrontar os problemas éticos máis urxentes do presente mediante o uso das ferramentas conceptuais e procedementais adecuadas.

- É necesario subliñar aquí a importancia de fundamentar e suscitar o respecto debido a aqueles principios e valores que constitúen o noso marco cívico e ético de referencia, tales como a solidariedade, a interculturalidade, o respecto polas minorías e a efectiva igualdade e corresponsabilidade entre homes e mulleres, ademais de promover entre o alumnado o coidado do patrimonio cultural e natural, o coñecemento dos fundamentos e acontecementos que conforman a

nosa memoria democrática, o voluntariado e o asociacionismo, así como a ponderación do valor e importancia social dos impostos e da contribución do Estado, as súas institucións e outros organismos internacionais e sociais, o fomento da paz, a seguridade integral, a atención ás vítimas da violencia, a defensa para a paz e a cooperación internacional.

OBX7. Identificar e analizar os elementos das diferentes paisaxes e a súa articulación en sistemas complexos naturais, rurais e urbanos e a súa evolución no tempo, entendendo que a natureza está interconectada coas actividades humanas e identificando os problemas ecosociais de relevancia para promover hábitos e actitudes eticamente comprometidos co logro de formas de vida sustentables.

- O coñecemento das relacións sistémicas de interdependencia, ecodpendencia e interconexión que as nosas formas de vida gardan entre si e con respecto á contorna representa un paso previo ao compromiso ético coa sustentabilidade e o coidado do planeta. Este coñecemento pode darse, primeiro, a través da análise crítica de diversas concepcións que os seres humanos sostiveron e sosteñen sobre a súa relación coa natureza, así como das consecuencias que cada unha destas concepcións tivo e ten con respecto a unha existencia sustentable. En segundo lugar, este coñecemento rematará de construírse ao fío da análise e do diálogo ao redor das diversas formulacións éticas e ecolóxicas desde as que, máis aló de consideracións puramente instrumentais e antropocéntricas, cabe afrontar hoxe os graves retos e problemas ecosociais. Por outro lado, mostrar unha actitude comprometida co respecto e o coidado da contorna implica o desenvolvemento entre o alumnado de hábitos e accións cotiás que contribúan ao logro dos obxectivos de desenvolvemento sustentable definidos pola ONU. Entre estas accións están as referidas ao tratamento preventivo dos residuos, a xestión sustentable dos recursos básicos, a mobilidade segura, saudable e sustentable, o compromiso ético e cívico coas leis ambientais, a promoción do consumo responsable, o coidado do patrimonio natural, o respecto pola diversidade etnocultural, o servizo á comunidade e a protección dos animais.

OBX8. Mostrar unha adecuada estima de si mesmo e da contorna, recoñecendo e valorando as emocións e os sentimentos propios e alleos para lograr unha actitude empática e coidadosa con respecto aos demais e á natureza.

- O recoñecemento e a expresión dunha serie adecuada de actitudes afectivas, tanto o autorrespecto como o respecto ás e aos demais e á natureza, constitúen a finalidade principal da educación emocional, A vivencia e expresión asertiva e compartida de emocións e sentimentos pode darse en múltiples contextos e situacións, entre eles, e de forma sobresaliente, nos da experiencia estética, pero tamén naquéloutros relativos á deliberación compartida sobre problemas morais e cotiás, polo que as actividades para desenvolver esta competencia poden integrarse á perfección en case calquera tipo de proceso que fomente a creatividade, o diálogo, a reflexión e o xuízo autónomo. O obxectivo é que o alumnado aprenda a recoñecer, avaliar e xestionar as súas propias emocións, así como a comprender e respectar as dos demais, reflexionando sobre o seu significado, atendendo aos valores, crenzas e ideas que están na súa xénese e ponderando o seu papel en relación con algunhas das máis nobres accións e experiencias humanas.

2.2.3 Criterios de avaliación e contidos

Módulo I

Ámbito Social Módulo I	
Bloque 1. Retos do mundo actual, xustiza, ética ambiental e sustentabilidade	
Criterios de avaliación	Obxectivos
• CA.1.1 Elaborar, expresar utilizando adecuadamente termos e conceptos e presentar contidos propios en forma de esquemas, táboas informativas e outros tipos de formato relativas a procesos e acontecementos relevantes do presente e do pasado que reflectan a	OBX4

comprensión dos fenómenos abordados.	
<ul style="list-style-type: none"> • CA.1.2. Promover estilos de vida eticamente comprometidos co logro dun desenvolvemento sustentable, contribuíndo por si mesmo e na súa contorna ao tratamento preventivo dos residuos, a xestión sustentable dos recursos, a mobilidade segura, sustentable e saudable, o comercio xusto, o consumo responsable, o coidado do patrimonio natural o respecto pola diversidade. 	OBX7
<ul style="list-style-type: none"> • CA1.3. Interpretar a contorna través do concepto de paisaxe, identificando os seus principais elementos e as interrelacións existentes. 	OBX7
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> • Localización espacial: representación do espazo, orientación e escalas. Utilización de recursos dixitais e interpretación e elaboración de mapas, esquemas, imaxes e representacións gráficas. Tecnoloxías da información xeográfica (TIX) e lectura crítica da información. • A Terra: características da Terra. Movementos. Liñas imaxinarias e Representación da Terra. • Estrutura da Terra. Formas de relevo e formación. Medio físico dos continentes, de España e Galicia. • Biodiversidade: As augas e os climas da Terra. • Clima e ríos de España e Galicia. Riqueza natural e valor patrimonial en España e Galicia. • Emerxencia climática e riscos: elementos e factores que condicionan o clima e o impacto das actividades humanas. 	
Bloque 2. Sociedades, territorios e democracia	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> • CA.2.1. Contrastar, argumentar e elaborar esquemas sobre temas e acontecementos da Prehistoria e da Idade Antiga, localizando fontes primarias e secundarias como probas históricas e representando adecuadamente a información histórica a través de diversas formas (gráfica, cartográfica...). 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> • CA.2.2. Identificar e interpretar a conexión de España e Galicia cos grandes procesos históricos da época antiga, sinalando as achegas dos seus habitantes ao longo da historia. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> • CA.2.3. Situar o nacemento e desenvolvemento de distintas civilizacións prehistóricas e antigas e situalas no espazo e no tempo, sinalando os principais modelos de organización social, política, económica e relixiosa que se foron xestando, vendo como se foron integrando e explicando a realidade multicultural xerada ao longo do tempo. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> • CA.2.4. Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobos. 	OBX8
<ul style="list-style-type: none"> • CA..2.5. Identificar os principais problemas, retos e desafíos a que se enfrontou a humanidade ao longo da historia, os cambios producidos e as súas causas e consecuencias. 	OBX6
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> • As fontes históricas e arqueolóxicas. Os períodos da historia. • Proceso de Hominización. A Prehistoria. Características principais das etapas prehistóricas: forma de vida e organización social. • Arte prehistórica e o fenómeno do megalitismo. • Aspectos fundamentais da prehistoria na Península Ibérica e Galicia. • A natureza humana. Autocoñecemento e autoestima, iberdade e moralidade como características 	

especificamente humanas. A responsabilidade das accións.

- A ética e as éticas como guías das nosas accións.
- As primeiras civilizacións urbanas: Mesopotamia e Exipto. Principais características. As cidades. Economía, sociedade e a vida cotiá. Aparición do Estado e das primeiras leis escritas. Relixión e arte.
- O mundo clásico. Aspectos máis significativos da cultura grega e romana. Cidades, economía, sociedade e a vida cotiá. Organización política. Relixión e arte.
- A Hispania romana e romanización de Galicia.
- O legado do mundo clásico. Os monumentos romanos en España e Galicia.

Bloque 3 Autonomía moral, compromiso cívico e global

Crterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> • CA.3.1. Desenvolver e demostrar autoconecemento e autonomía moral mediante a práctica da deliberación racional o uso de conceptos éticos e o diálogo respectuoso e asertivo cos demais. 	OBX8
<ul style="list-style-type: none"> • CA.3.2. Elaborar xuízos argumentados, respectando as opinións dos demais e transmitir as ideas, emocións, afectos e desexos con comprensión e empatía cara ás demais persoas, demostrando autoestima e compartindo un concepto adecuado do que deben ser as relacións con outras persoas, incluíndo o ámbito afectivo-sexual. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> • CA.3.3. Argumentar e intervir sobre a igualdade real de homes e mulleres, actuando en contra de calquera actitude e comportamento discriminatorio por razóns de xénero. 	OBX3

Contidos

- Alteridade: respecto e aceptación «do outro». Comportamentos non discriminatorios e contrarios a calquera actitude diferenciadora e segregadora. Interculturalismo. Os dereitos LGTBI+.
- A educación afectivo-social.
- Igualdade de xénero. Manifestacións e condutas non sexistas.
- Conciencia ambiental. Respecto, sustentabilidade, protección e coidado dos seres vivos e do planeta. A Bioética.
- Consumo responsable para unha vida sustentable no planeta. Os límites do planeta e o esgotamento dos recursos.
- Obxectivos do desenvolvemento sustentable: Axenda 2030 para un planeta sustentable.
- Empatía e responsabilidade co contorno: interdependencia, interconexión, ecodependencia e soberanía alimentaria.
- A protección do ambiente e xustiza ecolóxica: dereitos humanos de terceira xeración.
- Valores éticos e democráticos como fundamento para unha conduta empática e respectuosa cara os animais.

Módulo II

Ámbito Social Módulo II	
Bloque 1. Retos do mundo actual, xustiza, ética ambiental e sustentabilidade	
Crterios de avaliación	Obxectivos

<ul style="list-style-type: none"> • CA.1.1. Argumentar de forma crítica sobre problemas de actualidade a través de coñecementos xeográficos e históricos, contrastando e valorando fontes diversas. 	OBX 4
<ul style="list-style-type: none"> • CA.1.2. Argumentar a necesidade de accións de defensa, protección, conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana valorando o grao de sustentabilidade e analizando a súa transformación e degradación a través do tempo pola acción humana. 	OBX7
<ul style="list-style-type: none"> • CA.1.3. Coñecer e interpretar os comportamentos demográficos da poboación, os cambios que experimentou e os seus ciclos, identificando e analizando os principais problemas e retos a que nos enfrontamos no mundo e en España e Galicia. 	OBX6
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> • Distribución da poboación: Densidade e Factores de localización da poboación. • Movementos naturais e migratorios da poboación. • Os modelos demográficos. Estrutura da poboación. • Poboación de España e Galicia. Distribución, evolución, migración e retos. • A sociedade e a cidadanía plural. A procura da xustiza social. • O interculturalismo e as migracións. • Poboamento urbano e rural. Características. • Crecemento urbano actual, o despoboamento e o sostemento do mundo rural. • Funcións e morfoloxía urbana. As cidades no mundo, España e Galicia.. • O desenvolvemento urbano sustentable: a cidade, o espazo de convivencia. Modos e estilos de vida no contexto da globalización. 	
Bloque 2. Sociedades, territorios e democracia	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> • CA.2.1. Utilizar unha secuencia cronolóxica co obxecto de examinar a relación entre feitos e procesos na Idade Media e na Idade Moderna (simultaneidade e duración), utilizando termos e conceptos apropiados e analizando fontes primarias e secundarias. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> • CA.2.2. Contrastar e argumentar sobre temas e acontecementos da Idade Media e da Idade Moderna recoñecendo as desigualdades sociais existentes e os mecanismos de dominación e control que se aplicaron, identificando aqueles grupos que se viron sometidos e silenciados, destacando a presenza de mulleres e de personaxes pertencentes a outros colectivos discriminados. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> • CA.2.3. Coñecer e relacionar as culturas e civilizacións que se desenvolveron ao longo da historia medieval e moderna e no contexto español e galego, reflexionando sobre as achegas de cada unha delas á cultura humana universal e promovendo a solidariedade e a cohesión social. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> • CA.2.4. Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da identidade colectiva local, autonómica, nacional, europea e universal, considerándoo un ben para o gozo recreativo e cultural e un recurso para o desenvolvemento dos pobo. 	OBX8
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> • Tempo histórico: construción e interpretación de liñas do tempo a través da linealidade, cronoloxía, simultaneidade e duración. 	

- Caída do Imperio Romano. Os pobos xermánicos.
- Reino Suevo de Galicia. Os visigodos en Hispania.
- O Imperio Carolinxio. Trazos da organización política, social e económica cara unha Europa Feudal.
- O Imperio Bizantino como mantedor da cultura grecorromana. Elementos fundamentais da organización política, social e económica.
- A Idade Media e o feudalismo: inicio e etapas. A organización política, a sociedade estamental e a economía feudal.
- Cambios económicos e sociais na baixa idade Media: as cidades. As crises económicas. As revoltas irmandiñas en Galicia.
- O Islam: aparición, expansión, cultura e arte.
- O Islam na Península Ibérica: Al-Andalus. Síntese do desenvolvemento dos Reinos peninsulares. Relacións culturais.
- O papel da relixión da Idade Media á Idade Moderna. O monacato.
- A Idade Moderna. Trazos básicos da organización social, económica e política.
- Viaxes, descubrimentos e sistemas de intercambio na formación dunha economía mundial. Viaxes de Portugal e do Reino de Castela na procura de Oriente.
- Características representativas das culturas precolombinas e conquista e organización do Imperio americano.
- España e Galicia na Idade Moderna: o nacemento da monarquía moderna cos Reis Católicos.
- Os fundamentos da monarquía absoluta como poder centralizado.
- Características fundamentais da arte románica e gótica.
- Principios esenciais da arte renacentista e barroca.
- O pensamento durante a Idade Media e a Idade Moderna: Do pensamento teocéntrico ao Humanismo.
- Ciencia, medicina e avances tecnolóxicos no século XVII. A loita contra epidemias e pandemias como a peste negra. Bioética.

Bloque 3 Autonomía moral, compromiso cívico e global

criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> • CA.3.1. Identificar e Valorar a diversidade social e cultural, argumentando e intervindo en favor da inclusión, así como rexeitando e actuando en contra de calquera actitude ou comportamento discriminatorio baseado en estereotipos. 	OBX8
<ul style="list-style-type: none"> • CA.3.2. Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> • CA.3.3. Contribuír activamente ao benestar social e á consecución dun mundo mais xusto a través da análise e recoñecemento da historia democrática e das funcións do estado de dereito no seu empeño por lograr a paz poñendo en valor os dereitos humanos no respecto pola diversidade etnocultural, os bens públicos e a percepción do valor social dos impostos promovendo a solidariedade e a cooperación. 	OBX2

Contidos

- Dignidade humana e dereitos universais. Convención sobre os Dereitos do Neno.
- Igualdade de xénero. Manifestacións e condutas non sexistas.
- As redes sociais. Seguridade e prevención ante os riscos e perigos do uso das tecnoloxías da

<p>información e da comunicación. Protección de datos, violencia na rede e condutas aditivas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Solidariedade, empatía e accións de apoio a colectivos en situacións de pobreza, vulnerabilidade e exclusión social. • Ciclos vitais, uso do tempo libre e hábitos de consumo. Diferenzas e cambios nas formas de vida nas sociedades actuais e nas do pasado. • A convivencia social. <ul style="list-style-type: none"> – As virtudes do diálogo e as normas de argumentación. – A resolución pacífica de conflitos. – A empatía cos demais   • A sociedade e a cidadanía plural. • O problema da desinformación. • A inclusión social e o respecto pola diversidade e as identidades étnico-culturais e de xénero. <ul style="list-style-type: none"> – As diversas ondas e correntes do feminismo. – A prevención da explotación e a violencia contra nenas e mulleres. – A corresponsabilidade nas tarefas domésticas e de cuidados. – A inclusión social e o respecto pola diversidade e as identidades étnico-culturais e de xénero. – Os dereitos LGTBIQ+.   • A ética na sociedade actual. <ul style="list-style-type: none"> – O problema da desinformación. – A protección de datos e o dereito á intimidade. – O ciberacoso e outras formas de violencia nas redes sociais.   • As condutas aditivas.
--

Módulo III

Ámbito Social Módulo III	
Bloque 1. Retos do mundo actual, xustiza, ética ambiental e sustentabilidade	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> • CA.1.1. Elaborar contidos propios en distintos formatos, mediante aplicacións e estratexias de recollida e representación de datos usando fontes fiables do presente e da historia contemporánea, xerar produtos orixinais e creativos, incidindo o uso de mapas e outras representacións gráficas, como a interpretación de imaxes, e utilizar secuencias cronolóxicas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> • CA.1.2. Identificar os elementos da contorna física e humana e comprender o seu funcionamento valorando o grao de conservación e de equilibrio dinámico. 	OBX7
<ul style="list-style-type: none"> • CA.1.3. Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana defendendo o acceso universal, xusto e equitativo aos recursos que nos ofrece o planeta. 	OBX8
<ul style="list-style-type: none"> • CA 1.4. Coñecer os obxectivos de desenvolvemento sustentable, realizando propostas 	OBX7

que contribúan ao seu logro.	
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> • Procura de información, elaboración de traballos ou proxectos nos que se faga uso de mapas, gráficas, imaxes e exposición orais sobre diferentes temas que se abordan no curso. • A Actividade económica e os sectores produtivos: sector primario, secundario e terciario. • Sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. • A globalización. • Dereito internacional e cidadanía global. 	
Bloque 2. Sociedades, territorios e democracia	
Critérios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> • CA.2.1. Promover e demostrar unha convivencia pacífica, respectuosa, democrática e comprometida co ben común, a partir da investigación sobre a natureza social e política do ser humano e o uso e comprensión crítica dos conceptos de lei, poder, soberanía, xustiza, Estado, democracia, dignidade e dereitos humanos, 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> • CA.2.2. Identificar os principais feitos históricos do século XVIII e inicios do XIX nos diferentes contextos. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> • CA.2.3. Valorar os cambios que se propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos e que teñen unha incidencia no presente. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> • CA.2.4. Valorar, protexer e conservar o patrimonio artístico, histórico e cultural como fundamento da nosa identidade. 	OBX1
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> • O mundo laboral. O emprego na sociedade actual. • Os dereitos económicos, sociais e culturais: o dereito ao traballo, á saúde, á educación e á xustiza. • Organización política e económica das sociedades. Ordenamento normativo autonómico, constitucional e supranacional. Cidadanía europea e cosmopolita. España e Galicia na UE. • A política. Conceptos clave: lei, poder, soberanía, xustiza e dignidade. • Formas de Estado e tipos de goberno. • A democracia: principios, procedementos e institucións. • O Estado español como estado social e democrático de dereito. • Valores constitucionais. • Os desafíos da democracia actual. • A crise do Antigo Réxime. A Ilustración o Despotismo Ilustrado e as novas teorías económicas. • As Revolucións liberais. O liberalismo como ideoloxía. A independencia dos EEUU e a Revolución Francesa. • Período Napoleónico. A Europa da Restauración co Congreso de Viena. • España no imperio napoleónico. Guerra da Independencia. • As cortes de Cádiz e a Constitución de 1812, principios básicos. Aspectos fundamentais da España do século XIX. 	

<ul style="list-style-type: none"> • Os dereitos individuais e os deberes cidadáns. • Comparativa das Revolucións industriais e nacemento dunha nova sociedade. Movementos obreiros. • A participación da muller nos procesos históricos do século XVIII. • Goya. Interpretación dos cadros A Carga dos Mamelucos e os Fusilamentos do 3 de maio. O patrimonio como ben e como recurso. 	
Bloque 3. Autonomía moral, compromiso cívico e global	
Criterios de avaliación	Onxectivos
<ul style="list-style-type: none"> • CA.3.1. Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade que conformou a sociedade globalizada e multicultural actual, recoñecendo a achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e a igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados, xerando unha conciencia solidaria mediante o traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> • CA.3.2. Coñecer, valorar e exercer responsabilidades, dereitos e deberes, actuando en favor do seu desenvolvemento e defendendo os valores constitucionais e democráticos. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> • CA.3.3. Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable a través da análise dos principais conflitos do presente e do recoñecemento das institucións do Estado e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os obxectivos de desenvolvemento sustentable. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> • CA.3.4. Contribuír a xerar un compromiso activo co ben común a través da análise e da toma razoada e dialogante de cuestións éticas de actualidade como a loita contra a desigualdade, a pobreza, os dereitos fundamentais, a igualdade de xénero e o coñecemento dos dereitos LGTBIQ+. 	OBX5
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> • Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas. • A participación democrática: ser cidadáns. • O Conflito lexitimidade-legalidade. • Obxección de conciencia. • A responsabilidade das accións. • A contribución do Estado e as súas institucións á paz, á seguridade integral, cidadá e á convivencia social. 	

Módulo IV

Ámbito Social Módulo IV

Bloque 1. Retos do mundo actual, xustiza, ética ambiental e sustentabilidade	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> • CA.1.1. Realizar pequenas investigacións a distintas escalas temporais e espaciais e transferir adecuadamente a información xerando produtos orixinais e creativos como narracións, pósteres, cartafoles, presentacións, medios audiovisuais e exposicións orais sobre temas de interese expresando xuízos e argumentos persoais e críticos de forma aberta e respectuosa. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> • CA.1.2. Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade e os valores democráticos. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> • CA.1.3. Desenvolver unha actitude de xestión equilibrada das emocións, de estima e coidado de si e das demais persoas, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e sentimentos, e recoñecendo e valorando os dos demais en distintos contextos e arredor de actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas . 	OBX5
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> • Xeopolítica e principais conflitos no presente, consecuencia da globalización. • Alianzas e institucións internacionais, mediación e misións de paz. • A ética dentro do conxunto de saberes filosóficos. • O obxecto da ética. • A aplicación da ética: a orientación para a resolución de problemas complexos sobre como actuar. • Propostas científicas e ético-políticas arredor dos problemas ecosociais. • Propostas trashumanistas. • O desafío da intelixencia artificial. 	
Bloque 2. Sociedades, territorios e democracia	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> • CA.2.1. Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou cartafoles informativos, e utilizar secuencias cronolóxicas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> • C.A.2.2. Identificar os principais feitos históricos a partir de finais do século XIX ata a actualidade e valorar os cambios que propiciaron e como foron conformando as bases do mundo contemporáneo e actual. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> • CA.2.3. Coñecer, contribuír e conservar o patrimonio material e inmaterial común, adoptando compromisos con principios e accións orientados á cohesión e á solidariedade. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> • CA.2.4. Promover e demostrar unha convivencia pacífica, respectuosa, democrática e 	

comprometida co ben común a partir da comprensión crítica dos conceptos de lei, poder, soberanía, xustiza, Estado, democracia, memoria democrática, dignidade e dereitos humanos.	OBX3
• CA.2.5. Describir as relacións históricas de interconexión, interdependencia e ecodpendencia a partir da análise das causas e consecuencias dos máis graves problemas ecosociais que nos afectan.	OBX8
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> • Tempo histórico: construción e interpretación de liñas do tempo a través da linealidade, da cronoloxía, da simultaneidade e da duración. • As relacións internacionais e a época do imperialismo. Causas e consecuencias do colonialismo. • Conflitos e violencias: a Primeira Guerra Mundial e a Revolución Rusa. • O período de Entreguerras. O crack do 29 e os totalitarismos. • Da Segunda República en España á Guerra Civil. A muller na República. • Orixe e consecuencias da Segunda Guerra Mundial. • Da Ditadura de Franco á transición política e á configuración do Estado democrático coa Constitución de 1978. A muller no franquismo e na democracia. • O Estado español como estado social e democrático de dereito. • Valores constitucionais. • A memoria democrática. • A guerra fría e a política de bloques e a descolonización. • As expresións artísticas e culturais. Os movementos de vangarda máis destacados. Interpretación do Guernica de Pablo Picasso. • A acción dos movementos feministas e sufraxistas. Mulleres relevantes da historia contemporánea. • Proceso de construción europea. As institucións europeas e o Estado de benestar. 	
Bloque 3. Autonomía moral, compromiso cívico e global	
Criterios de avaliación	Obxectivos
• CA.3.1. Coñecer, valorar e exercitar responsabilidades, dereitos e deberes e actuar en favor do seu desenvolvemento e afirmación a través do coñecemento do noso ordenamento xurídico e constitucional.	OBX3
• CA.3.2. Identificar e valorar as principais institucións europeas, analizando os seus principios reitores, as súas normas de funcionamento e as súas funcións, xulgando o seu papel nos conflitos internacionais, recoñecendo a súa contribución á paz e á cooperación internacional e destacando o seu labor por un desenvolvemento sustentable analizando os elementos da paisaxe e os problemas ecosociais nunha cidadanía global.	OBX7
• CA.3.3. Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade que conformou a sociedade globalizada e multicultural actual, recoñecendo a achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e a igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados, e xerando unha conciencia solidaria mediante o traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	OBX6
• CA.3.4. Identificar, xestionar e comunicar con comprensión e empatía demostrando autonomía moral mediante a deliberación racional arredor do exercicio dos dereitos individuais, o uso responsable das redes, as condutas afectivas e o acoso incluíndo o	OBX5

ámbito afectivo-sexual.	
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> • Os valores do europeísmo. • Dignidade humana e dereitos universais. • A igualdade real de mulleres e homes e cohesión social. • A convivencia pacífica e segura. • A guerra, o terrorismo e outras formas de violencia política. • A atención ás vítimas da violencia. • Accións individuais e colectivas en favor da paz. • A contribución do Estado e os organismos internacionais á paz, á seguridade integral e á cooperación. • O dereito internacional e a cidadanía global. • O papel das ONG e das ONGD na loita pola paz. • Os códigos deontolóxicos. • Economía sustentable e ecolóxica na globalización. A nova lóxica do crecemento: economía circular, economía azul e soberanía alimentaria. 	

2.2.4 Orientacións pedagóxicas

A intervención educativa no ámbito Social desenvolverá o seu currículo e tratará de asentar de xeito gradual e progresivo as aprendizaxes que faciliten ao alumnado o logro dos obxectivos do ámbito e, en combinación co resto de ámbitos, unha adecuada adquisición das competencias clave e o logro dos obxectivos da etapa.

Neste sentido, no deseño das actividades, o profesorado terá que considerar a relación existente entre os obxectivos do ámbito e as competencias clave a través dos descritores operativos do perfil de saída e as liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe que se presentan nos apartados seguintes, e seleccionar aqueles criterios de avaliación do currículo que se axusten á finalidade buscada, así como empregos para verificar as aprendizaxes do alumnado e o seu nivel de desempeño.

Relación entre os obxectivos do ámbito Social e as competencias clave a través dos descritores operativos do perfil de saída establecidos no anexo I do Decreto 156/2022, do 15 de setembro, polo que se establecen a ordenación e o currículo da educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia.

Obxectivos do ámbito	Competencias Clave							
	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1	1-2-3		5	1-2-3	1-3	1-4	1	1-2-3
OBX2	1-2-3		5	1-2-3	1-3	1-4	1	1-2-3
OBX3	1-2-5	3	1	1-2-3	1-3	2-3-4	2	1-3
OBX4	1-2-4-5	1-2-3	1-4	1-2-3-4-5	1-2-3-4	1-3	1-3	1-2
OBX5	2-3		1	1-2-3-4	1	1-2-3	1-3	3
OBX6	5	3	3-5	3	1-2-3	1-2-3-4	1-2-3	1-3
OBX7	5	3	2-3-5	1	2-3	1-2-3-4	1-3	1-3
OBX8	1		5	2	1-2-3-5	1-3-4	2	3

Liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe para a ensinanza de persoas adultas

Deseño da metodoloxía de aprendizaxe

A metodoloxía fomentará a autoaprendizaxe e terá en conta as particularidades propias da poboación adulta cuxo proceso de aprendizaxe precisa dun enfoque metodolóxico específico que parta das experiencias e vivencias das persoas adultas explotando o potencial formativo da bagaxe cultural de cada alumno ou alumna e das aprendizaxes informais e non formais adquiridas, terá en conta os seus ritmos de aprendizaxe e prestará especial atención ás necesidades específicas de apoio educativo.

A proposta dunha metodoloxía que oriente, promova e facilite o desenvolvemento competencial do alumnado facilita, ademais, o tratamento da atención á diversidade, ao respectar os distintos estilos de aprendizaxe a través do deseño de actividades que combinen o traballo individual e o cooperativo. As actividades deberán ter presente o compoñente social do proceso de aprendizaxe e contribuír á formación en destrezas comunicativas e cooperativas e ao reforzo da autoestima. É importante que os equipos docentes interpreten o currículo do ámbito conforme á realidade do seu contexto educativo e ás características do alumnado, as súas experiencias e aprendizaxes previas e aos seus intereses e necesidades. O fin último será facilitar a adquisición das aprendizaxes imprescindibles para o desenvolvemento das competencias específicas de cada ámbito e as competencias clave do perfil de saída do alumnado ao finalizar a ensinanza básica. Os procesos de aprendizaxe significativos acadá-

rarse a través da realización de proxectos conectados coas necesidades, experiencias e vivencias das persoas adultas.

Perfil do alumnado e atención á diversidade

Unha atención adaptada ao perfil do alumnado adulto esixe o uso dunha ampla variedade de metodoloxías e modelos de ensinanza. Neste sentido, é apropiado o uso de metodoloxías como a aprendizaxe cooperativa, a aprendizaxe baseada en proxectos e problemas (ABP), o deseño universal de aprendizaxe (DUA) e o ensino multinivel (EM), que favorezan a atención á diversidade, a accesibilidade universal e a inclusión, e que conduzan á creación dun contorno persoal de aprendizaxe (PLE) propio. Correspóndelle ao equipo docente determinar a metodoloxía e modelo de ensino-aprendizaxe máis adecuado en función da realidade da súa aula. O fomento do uso de recursos educativos en aberto (REA) e as TIC proporcionan as ferramentas necesarias para acadar a accesibilidade e a inclusión.

Consonte ao interese por facer accesible o coñecemento a todas as persoas, convén que as formas de acceso ás situacións de aprendizaxe sexan planificadas desde o inicio de forma variada a través de textos escritos, orais e multimodais; que as propostas de traballo, igualmente, ofrezan diversas posibilidades para a súa resolución (unha exposición oral, un proxecto científico, a intervención nun debate, etc.); e que se ofrezca ás persoas adultas pouco cualificadas o acceso a un itinerario de mellora de capacidades, coñecementos e competencias adaptado ás súas necesidades individuais, que lles permita desenvolver plenamente o seu potencial nos ámbitos persoal, social, formativo e profesional. Trátase de ter presente a diversidade da aula durante todo o proceso da práctica educativa para atenuar no posible as barreiras existentes entre a aprendizaxe e o alumnado.

Alfabetización informacional

A tarefa de transformar a información en coñecemento constitúe un dos piares básicos para a formación permanente da cidadanía. A alfabetización informacional é, ademais, xeradora de transversalidade na aprendizaxe. Implica accións puramente lingüísticas, como a comprensión da información, a súa selección e tratamento en esquemas, resumos e outras ferramentas de organización do coñecemento ou a súa posterior comunicación en diversos formatos. Pero tamén implica un uso certo, creativo e seguro das tecnoloxías da información e da comunicación, o desenvolvemento de habilidades para iniciar, organizar e persistir nunha aprendizaxe paulatina-mente autónoma, ou para elixir, planificar e xestionar coñecementos con criterio propio, co fin de transformar as ideas en actos.

Por último, e no que concirne á formación do alumnado para afrontar axeitadamente os fenómenos e consecuencias da desinformación, resultan de enorme utilidade as rutinas establecidas ao redor da verificación de loidas (contrastar a información en páxinas de medios de prestixio, recorrer as plataformas de verificación de feitos ou aos perfís institucionais autorizados en redes sociais, etc.), así como un uso consciente do fenómeno do ciberanzol a partir da observación e a análise crítica, tanto desde o punto de vista lingüístico como sociolóxico deste tipo de prácticas.

Deseño do proceso de avaliación

A avaliación formativa centrada nas competencias permite identificar o grao de adquisición destas, modificar, de ser o caso, aqueles aspectos susceptibles de mellora (metodoloxía, recursos, tarefas...) e detectar as dificultades de aprendizaxe, coa consecuente posta en marcha de mecanismos para palialas, sempre coa finalidade de que o alumnado acade os obxectivos e desenvolva as competencias do perfil de saída.

As tarefas ou actividades de avaliación propostas permitirán a obtención de evidencias da aprendizaxe do noso alumnado de forma variada a través de respostas a preguntas pechadas, abertas ou construídas (elección múltiple, asociacións, mapas conceptuais, infografías...), a través de desempeños (presentación oral, actuación teatral, debate...), produtos (ensaio, traballo de investigación, entrada dun blogue, poema, portfolio, diario de aprendizaxe, vídeo, audio...) ou procesos (toma de decisións, proceso de descrición, análise, creación, revisión, participación en grupo...). Utilizaranse instrumentos e procedementos de avaliación diversos, accesibles, flexibles, axustados aos criterios de avaliación e adaptados ás distintas situacións de aprendizaxe e ás necesidades tan heteroxéneas do alumnado adulto. Polo tanto, estes non deben cingirse unicamente ás probas obxectivas ou cuestionarios, senón tamén han de incluír listas de cotexo, escalas de valoración, rúbricas ou rexistros observacionais, entre outros.

As propostas pedagóxicas deberán combinar os diferentes tipos de avaliación: a heteroavaliación, a autoavaliación que permite ao alumnado tomar conciencia, progresiva e responsablemente, do seu proceso de aprendizaxe; e a coavaliación, que supón a avaliación do alumnado aos seus iguais e que debe desenvolverse nun ambiente de respecto e empatía. O proceso de aprendizaxe tenderá a ser cada vez máis autónomo consonte o alumnado se afaga a eses recursos de autorregulación. De igual modo, as actividades de coavaliación, subscritas a criterios definidos, reforzan as habilidades de análise, facilitan o intercambio de estratexias de aprendizaxe e permiten valorar o traballo dos iguais. A incorporación de ferramentas dixitais no proceso de avaliación abre todo un abano de posibilidades, tanto para a autoavaliación (revisión dos traballos propios, actividades de autocorrección, etc.) como para a coavaliación (mediante paneis, repositorios, foros, etc.) que o profesorado pode utilizar como unha fonte de información máis sobre os progresos, tanto individuais como grupais, do seu alumnado.

Concrecións para o ámbito Social

O ámbito Social está orientado á análise e comprensión da contorna e á realidade do alumnado promovendo non só o exercicio do pensamento histórico e xeográfico, senón tamén unha cidadanía activa. É fundamental que as actuacións e estratexias metodolóxicas estimulen a iniciativa persoal, a participación e a implicación, a todos os niveis, do alumnado adulto. A este respecto, pódense aproveitar as relacións e dinámicas propias do grupo, tanto para facilitar a adquisición das competencias do ámbito como para promover o exercicio dunha cidadanía activa ao redor de pautas de interacción respectuosas e democráticas, fomentando a cooperación, o diálogo racional e a resolución pacífica dos conflitos. Así, recoméndase deseñar e implementar propostas e metodoloxías didácticas que, na medida do posible, incorporen o traballo

en equipo, as dinámicas de grupo e a colaboración en proxectos cívicos e cooperativos.

Os contidos de valores van estar presentes en todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe e, dado o seu compoñente social, van aproveitarse todas as oportunidades para formar ao individuo en aptitudes de cooperación e de comunicación con persoas da súa contorna que favorezan a adquisición de condutas asertivas e colaborativas. Así mesmo, faranse propostas didácticas que contribúan a que o alumnado desenvolva unha imaxe axustada de si mesmo e da contorna e fomente a reflexión, a crítica, a observación, a expresión, a asertividade e a autorregulación e que conduzan a procesos de pensamento complexos e á análise de feitos e situacións detectando as causas, as implicacións e as consecuencias.

Este ámbito facilita o deseño de estratexias e situacións de aprendizaxe que resulten significativas e motivadoras para o alumnado adulto e que remitan ás súas experiencias persoais, sociais, formativas e laborais. Para iso a selección e deseño de actividades deben ter en conta o contexto social, cultural e, na medida do posible, individual para que as aprendizaxes sexan eficaces e competenciais. Por tal motivo, é importante que a docencia vaia enfocada a unha ensinanza práctica, clara, motivadora, gradual e progresiva centrada nos temas de interese do alumnado. Para unha participación activa do alumnado no seu propio proceso formativo, así como a adquisición dunha progresiva autonomía persoal é preciso planificar situacións de aprendizaxe contextualizadas e reais que inclúan a integración das competencias, dos obxectivos e dos contidos, a través de tarefas motivadoras e cooperativas que lles permitan tamén reforzar a súa autoestima. É importante que os equipos docentes interpreten o currículo do ámbito conforme á realidade do seu contexto educativo e ás características do alumnado, as súas experiencias e aprendizaxes previas e aos seus intereses e necesidade

Un dos fins fundamentais da educación, e de modo especial da educación de persoas adultas, é o desenvolvemento da autonomía do alumnado, tanto no que se refire á xestión do seu propio proceso de aprendizaxe como en relación co exercicio dunha cidadanía democrática, crítica e responsable, promovendo en ambos os casos o compromiso activo e consciente. Isto supón que as estratexias metodolóxicas incorporen elementos como a participación activa na aula, e a interacción e cooperación con contornas próximas, tanto reais como virtuais. Supón tamén, por iso, o uso seguro, crítico e ético das tecnoloxías e medios de información e comunicación dixital. Neste sentido, as actuacións, situacións e estratexias de aprendizaxe deben aproveitar e promover a curiosidade xerando un marco estimulante e flexible para o desprendemento da investigación, o diálogo e a libre expresión de opinións, o pensamento crítico, a toma autónoma de decisións, o emprendemento e a creatividade persoal.